

Vlaamse
Regering

Ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als archeologische site van de site Celtic Field complex van het Kolisbos in Neerpelt

DE VLAAMSE MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED,

Gelet op het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1, laatst gewijzigd bij het decreet van 4 april 2014;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;

Gelet op de adviesvraag bij het college van burgemeester en schepenen van Neerpelt, ingediend op 26 juli 2016;

Overwegende dat het advies niet tijdig is meegedeeld en dus geacht wordt gunstig te zijn;

Gelet op het advies van de departementen of agentschappen van de Vlaamse overheid, bevoegd voor ruimtelijke ordening, woonbeleid en onroerend erfgoed, leefmilieu, natuur en energie, mobiliteit en openbare werken, landbouw en visserij, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op het advies van de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, gegeven op 15 september 2016, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Overwegende dat de site Celtic Field complex van het Kolisbos een archeologische waarde heeft, die als volgt wordt gemotiveerd:

Sporen van zogenaamde 'Celtic Fields', een akkersysteem dat gebruikt werd van de late bronstijd/vroege ijzertijd tot in de Romeinse periode, werden rond het Kolisbos opgemerkt aan de hand van luchtfoto's in de jaren 1980. Het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen reveleert dat een goed bewaard gedeelte van dit Celtic Field complex zich eveneens in het Kolisbos bevindt. Op dit hoogtemodel zijn de wallen van het complex goed te onderscheiden. Ze vormen akkertjes van circa 40 op 40 m, met omringende wallen die tot circa 30 à 40 cm hoger liggen dan het omliggende maaiveld. Door deze geringe hoogteverschillen, hun breedte (tot 10 m) en de aanwezige ondergroei in het Kolisbos, zijn ze op het terrein zelf niet of nauwelijks waar te nemen. Deze resten van akkers zijn verspreid doorheen nagenoeg heel het Kolisbos aanwezig in verschillende clusters.

Archeologisch onderzoek door de Heerinkundige Kring Sint-Huibrechts-Lille (van 1984 tot 2007) toonde in het westen van het Kolisbos de aanwezigheid aan van archeologische sporen uit verschillende perioden: mesolithicum, neolithicum, bronstijd, ijzertijd en de Romeinse periode. In deze laatste periode bevond er zich een nederzetting, die aan de hand van de relatief rijke vondsten, het belang en karakter van een lokale rurale bewoning overstijgt.

Het geheel van deze vondsten en relictten wijst op de aanwezigheid van een intensief en langdurig ontgonnen landschap, van de midden- bronstijd tot Romeinse periode, waarvan de Celtic Field akkers een belangrijke structurerende component waren. Verspreid tussen dit akkercomplex kan de aanwezigheid van vondsten en structuren van andere activiteitenzones verwacht worden, zoals woonplaatsen (van zogenaamde 'zwervende

erven'), begraafplaatsen (één grafheuvel werd reeds opgegraven in 1989, gelegen aan de rand van een zone met Celtic Fields), of van rituele en artisanale aard.

Door het stabiele historische en niet intensieve grondgebruik na de Romeinse periode, bestaande uit bos, heide en opnieuw (dennen)bos, bleef de topografie van het Celtic Field complex relatief goed bewaard. Het resultaat is een gefossiliseerd en uitgestrekt (circa 200 ha) prehistorisch cultuurlandschap, dat getuigt van een langdurige ontginning. In combinatie met andere gekende vondsten rondom het Kolisbos, zoals de nabijgelegen begraafplaats van De Roosen, is het Kolisbos dan ook een belangrijke schakel voor de studie van de evolutie van de prehistorische samenlevingen en de diachrone ontwikkeling van dergelijke Celtic Field complexen. Het grote archeologische belang van het Kolisbos is voornamelijk te wijten aan de uitgestrektheid van het bewaarde complex, dat zelfs op het niveau van Noordwest Europa als vrij uitzonderlijk mag worden beschouwd,

BESLUIT:

Artikel 1. Met toepassing van artikel 6.1.1 tot en met artikel 6.1.11 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 6.2.1 van het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 worden de volgende onroerende goederen voorlopig beschermd als archeologische site:

De site van het Celtic Field complex van het Kolisbos in Neerpelt, bekend ten kadaster: Neerpelt, 2de afdeling, sectie D, perceelnummers: 903A 6, 903B 6, 903B 17, 903C 6, 903D 6, 903E 6, 903F 6, 903G 6, 903H 6, 903K 6, 903M 17, 903N 5, 903W 5, 903X 5, 903Y 5, 903Z 5, 906A 4, 906A 5, 906A 6, 906A 7, 906A 14, 906B 6, 906B 11, 906B 12, 906B 14, 906C 4, 906C 6, 906C 7, 906C 11, 906C 12, 906D 7, 906E 4, 906E 5, 906E 7, 906E 12, 906E 14, 906F 3, 906F 5, 906F 6, 906F 14, 906G 3, 906G 4, 906G 5, 906G 6, 906G 11, 906G 14, 906H 3, 906H 4, 906H 5, 906H 6, 906H 9, 906H 11, 906H 14, 906K 11, 906K 14, 906L 5, 906L 6, 906L 7, 906L 12, 906L 14, 906M 3, 906M 6, 906M 7, 906M 9, 906M 12, 906M 14, 906N 3, 906N 6, 906N 9, 906N 11, 906N 12, 906N 14, 906P 9, 906P 11, 906P 12, 906P 14, 906R 2, 906R 3, 906R 9, 906R 10, 906R 11, 906R 14, 906S 3, 906S 6, 906S 9, 906S 10, 906S 11, 906S 14, 906T 3, 906T 6, 906T 9, 906T 14, 906V 6, 906V 14, 906W 3, 906W 4, 906W 6, 906X 3, 906X 4, 906X 6, 906Y 4, 906Y 5, 906Y 6, 906Y 13, 906Z 4, 906Z 5, 906Z 6, 906Z 11, 906Z 13, 906Z 14, 907C 0, 907E 0, 907F 11, 907M 10, 907N 10, 907P 2, 907Y 9, 907Z 9 en deel uitmakend van het openbaar domein.

De voorlopig beschermde onroerende goederen zijn aangeduid op het plan dat als bijlage bij dit besluit wordt gevoegd.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van de voorlopig beschermde goederen wordt als bijlage bij dit besluit gevoegd.

Art. 2. §1. De archeologische site heeft een archeologische erfgoedwaarde.

§2. De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van de archeologische site zijn:

- 1° artefacten uit het meso- en neolithicum;
- 2° sporen, structuren en artefacten afkomstig van bewoning, begraving, landbouw, en andere activiteiten, van de bronstijd tot de Romeinse periode;
- 3° in de topografie bewaarde restanten (wallen) van zogenaamde 'Celtic Field' akkers.

Art. 3. In functie van de beheersdoelstellingen wordt de afgebakende site van het Kolisbos opgedeeld in twee deelzones:

- a) zone A: percelen met in de topografie bewaarde Celtic Field structuren, zichtbaar op het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen;
- b) zone B: percelen zonder zichtbaar bewaarde Celtic Field structuren in de topografie.

Hiervoor gelden de volgende beheersdoelstellingen:

- 1° De bescherming van de site Kolisbos als archeologische site heeft in de eerste plaats een 'behoud in situ' als doel.

In zone A is een belangrijk aandachtspunt in dit kader het behoud van het microreliëf van de nog aanwezige Celtic Field wallen.

Zowel in zones A en B is een belangrijk aandachtspunt het behoud van het aanwezige bodemarchief en dus het vermijden van destructieve bodemingrepen.

- 2° In de zone A, met zichtbare Celtic Field structuren, vormt het voortzetten van het landgebruik als naaldbos de beste garantie op het behoud van de topografie van de Celtic Fields. Wanneer dit landgebruik gewijzigd wordt (bijvoorbeeld omzetting naar loofbos of heide) of bij andere doelstellingen, dan dient er bij de uitvoering ervan (het rooien van het bos of andere werkzaamheden) rekening gehouden te worden met de Celtic Field structuren.

- 3° In zone A kan aan de zichtbare Celtic Field structuren door berijding met zware machines door spoorvorming, compactie en erosie ernstige schade toegebracht worden. Dit dient zo veel mogelijk vermeden te worden. Wanneer dit niet mogelijk is, kan de impact ervan geminimaliseerd worden door:

- a) in droge periodes te werken om spoorvorming te beperken;
- b) met rijplaten te werken;
- c) met lange armen te werken om het aantal rijbewegingen te beperken;
- d) gebruik te maken van een optimaal patroon van routes om het aantal rijbewegingen te beperken:
 - I. optimaal gebruik van actuele wegen;
 - II. vooruit- en achteruit langs dezelfde route, of vooruit langs een nieuwe route en terug langs een al gebruikte route te bewegen;
 - III. steeds op dezelfde plek over een wal van het Celtic Field systeem te rijden om schade te minimaliseren (op de plek zelf zal de schade groter zijn, maar de rest wordt gespaard);
 - IV. haaks over een Celtic Field wal rijden in de plaats van schuin erover om schade te minimaliseren.

- 4° In het kader van ontbossing of dunning komt het zeer vaak voor dat gespaarde bomen of boomgroepjes, groot geworden in een beschuttend bos, niet bestand zijn tegen hevige wind en dus bij een storm tegen de grond gaan. Windvallen kunnen dan grote schade aanrichten aan de Celtic Field wallen. Het is daarom aangewezen op de wallen bij uitdunning hetzij de bomen op de wallen te verwijderen maar de stronken te laten zitten, hetzij de sterkere exemplaren te laten staan.

- 5° Bij het rooien van bomen dient het uittrekken ervan te worden vermeden. Uittrekken van stronken is eveneens nefast voor het behoud van de Celtic Field wallen. Affrezen tot op de grond kan, als dit noodzakelijk is voor het vervolgbeheer (maaïen).

- 6° Bij het verschralen van de bodem dienen volgende aandachtspunten in acht te worden genomen:

- a) (Manuele) strooiselroof stelt geen problemen. Plaggen en ontgronden in de zones met zichtbare Celtic Field structuren (zone A) dient vermeden te worden. Begrazing, maaïen of chopperen kunnen hier als alternatief gebruikt worden. Bij chopperen dient echter het microreliëf gevolgd te worden en mag er niet dieper gewerkt worden dan strikt noodzakelijk;
- b) Ook in de zones waar geen Celtic Field wallen zichtbaar bewaard zijn (zones B) wordt er bij voorkeur niet geplagd of ontgrond. Indien wel wordt geplagd, moet gebruik gemaakt worden van een bak die ook zijdelings kan kantelen;
- c) Voor Celtic Field structuren die in heide komen te liggen is een begrazing door schapen een preferentiële vorm van beheer.

- 7° Wanneer door bodemingrepen een 'behoud in situ' niet mogelijk is, dient steeds een 'behoud ex situ' middels een archeologische registratie te worden uitgevoerd. Verwacht wordt dat binnen het areaal van de Celtic Fields de sporendensiteit eerder laag zal zijn, maar dat enerzijds de zones met aanwezige sporen van grote waarde zullen zijn. Anderzijds is ook de documentatie van zones zonder sporen van belang, omdat deze ook een belangrijk element betekenen in de organisatie van het prehistorisch cultuurlandschap.
- 8° Wanneer structuren van het Celtic Field complex worden aangetast door graafwerkzaamheden dient er steeds aandacht te zijn voor de registratie en natuurwetenschappelijk onderzoek van deze structuren. Uit het evaluerend onderzoek door de KU Leuven bleek wel dat de informatiewaarde van de onderzochte wallen zelf eerder gering is. Dit is mogelijk echter niet zo op elke locatie binnen het Celtic Field complex en dient steeds onderzocht te worden. Bovendien kunnen er nog nederzettingssporen of sporen met een funeraire of religieuze context aanwezig zijn binnen het Celtic Fieldcomplex. Indien locaties worden getroffen waar de opgeworpen wallen nog wel duidelijk stratigrafisch te herkennen zijn, zijn deze van groot archeologisch belang.
- 9° Wat betreft metaaldetectie, geldt voor elke beschermde archeologische site Deel 5, Hoofdstuk 33, paragraaf 1 van de Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren: *'De erkende metaaldetectorist spoort geen vondsten op in beschermde archeologische sites. Voordat hij op het terrein gaat detecteren, verifieert hij dat gegeven in het register van beschermingen op de website van Onroerend Erfgoed.'* Uitzondering kan echter gemaakt worden voor metaaldetectie in het kader van monitoring van de vindplaats in functie van de bescherming als archeologische site.

Art. 4. De zakelijkrechthouder en de gebruiker van de voorlopig beschermde archeologische site zijn verplicht de instandhouding en het onderhoud ervan te verzekeren door:

- 1° het goed als een goede huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade ten gevolge van brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- 2° de toestand van het goed regelmatig te controleren;
- 3° regulier onderhoud uit te oefenen;
- 4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood;

Art. 5. Voor de volgende handelingen aan de beschermde archeologische site moet een toelating worden aangevraagd:

- 1° de aanmerkelijke reliëfwijziging van de bodem;
- 2° elke handeling die een aanzienlijke wijziging van de landschapskenmerken tot gevolg heeft, met uitzondering van cultuurgewassen, onder meer voor de landbouw, en tuinbeplanting;
- 3° graafwerken in functie van het bouwen, verbouwen of heropbouwen van constructies;
- 4° het plaatsen van ondergrondse leidingen;
- 5° het aanleggen of wijzigen van wegen en paden;
- 6° het aanplanten, vellen, rooien en ontstronken van bomen;
- 7° het plaggen en het afvoeren van de plaggen;
- 8° het scheuren van grasland;
- 9° het eerste diepploegen van akkerland (het diepploegen, diepwoelen en diepspitten van akkerland dieper dan 50cm);
- 10° het omvormen tot heide;
- 11° het omzetten van bos of grasland naar akkerland;

12° metaaldetectie in het kader van monitoring van de site in het kader van de archeologische bescherming.

Er is geen toelating vereist voor het onmiddellijk nemen van passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood, noch voor de uitvoering van regulier onderhoud.

Brussel, **21 OKT. 2016**

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS